

LES ARTS ÉS ÒPERA

DER FLIEGENDE HOLLÄNDER

RICHARD WAGNER

ADMINISTRACIÓ FUNDADORA

ADMINISTRACIÓ COL·LABORADORA

DER FLIEGENDE HOLLÄNDER

RICHARD WAGNER (1813-1883)

Òpera romàntica en tres actes

Llibret de Richard Wagner inspirat
en *De les memòries del senyor de Schnabelewopski*,
de Heinrich Heine

Estrena: 2 de gener de 1843,
Königlich Sächsisches Hoftheater, Dresden

Edició: Breitkopf & Härtel Musikverlag

---

2 de març de 2025 | **18.00 h**

5, 11, 14 de març de 2025 | **19.30 h**

8 de març de 2025 | **19.00 h**

Duració: 2 h 20 min
(Sense descans)

Sala Principal

Producció:
Teatro Regio Torino,
original de l'Opéra national de Paris

En alguns moments d'este espectacle, es produïxen
efectes lumínics amb llums estroboscòpiques.

FITXA ARTÍSTICA

Direcció musical
James Gaffigan

Direcció d'escena
Willy Decker

Director de la reposició
Stefan Heinrichs

Escenografia i vestuari
Wolfgang Gussmann

Il·luminació
Hans Tölstede

Holandés
Nicholas Brownlee

Daland
Franz-Josef Selig

Senta
Elisabet Strid

Erik
Stanislas de Barbeyrac

Mary
Eva Kroon

El timoner
Moisés Marín+

Cor de la Generalitat Valenciana
Jordi Blanch Tordera, director

Coro de la Comunidad de Madrid*
Javier Carmena, director

Orquestra de la Comunitat Valenciana

Figuració

Ossama Badreddine, Bruno Belda
José Manuel Doménech, José Dopateo
Juan Goberna, Pablo Gabaldón
José Miguel Sanchis

Assistent del director musical

Dean Whiteside

Assistent de vestuari

Ulrike Zimmermann-Mattar

Assessorament lingüístic

Rochsane Taghikhani

Mestres repetidors

Stanislav Angelov, Carlos Sanchís

Subtitulació

Anselmo Alonso

*Cor intern de mariners de l'Holandés (acte III)
+Alumni Centre de Perfeccionament

SINOPSI ARGUMENTAL

Acte I Arrossegat per una violenta tempesta, el vaixell de Daland es refugia en la costa noruega, a set milles de Sandwike, destí on pretenia arribar. Mentre la seua tripulació descansa, atraca un sinistre navili capitanejat per l'Holandès errant, qui va ser condemnat a vagar pels mars eternament després de realitzar un jurament imprudent. Cada set anys, té l'oportunitat de redimir-se si aconseguix trobar una dona que li siga fidel fins a la mort. Cansat del seu destí, l'Holandès promet donar el seu tresor a Daland a canvi d'allotjament, i expressa el seu desig de trobar esposa. Daland, àvid de riquesa, li oferix la seua filla Senta. Els dos capitans se'n van amb les seues naus rumb a Sandwike.

Acte II Sala de la casa de Daland. La seua filla Senta contempla absorta el quadre de l'Holandès errant que presidix l'habitació. Està convençuda que ella és la dona predestinada a salvar-lo de la maledicció. Erik, pretendent de la jove, nota amb preocupació l'obsessió de Senta per l'Holandès. Li demana matrimoni a la jove i li conta que en un somni la va vore marxar cap a la mar amb l'Holandès, la qual cosa provoca que ella anhele encara més conèixer el misteriós personatge de la pintura. Arriba Daland acompanyat de l'Holandès. Senta queda sorpresa en veure l'estranger. Tots dos s'atrauen poderosament i ella jura que li serà fidel fins a la mort.

Acte III Al port se celebra el retorn de la tripulació de Daland, que contrasta amb el fantasmal silenci del vaixell de l'Holandès, els mariners del qual lamenten la seua condemna eterna. Erik recorda a Senta que en una ocasió ella semblava acceptar el seu amor. L'Holandès, que presencia l'escena, creu que ha estat traït i es prepara per a salpar. Senta intenta desesperadament impedir-li-ho. Reitera que sempre li ha sigut i li serà fidel. Però l'Holandès se'n va precipitadament, després de revelar-li la seua autèntica personalitat i el fatal destí que van patir les anteriors desgraciades que van ser infidels. Senta proclama la seua lleialtat incondicional per l'Holandès des d'un penya-segat i es llança a la mar. La maledicció queda extingida.

"Per aspera ad astra". Història d'un incipient drama musical

PABLO L. RODRÍGUEZ

"La meua iaia m'havia contat moltes llegendes de mariners, que ara ressorgien en la meua memòria. Podia seure a coberta durant hores i pensar en aquelles velles històries i, quan l'onatge mormolava, em semblava tornar a escoltar-les. Tancava els ulls i la veia de nou asseguda davant de mi, en carn i ossos, amb l'única dent que li quedava i, ràpidament, movia els llavis per a contar-me la història de L'holandés errant». (H. Heine, *De les memòries del senyor de Schnabelewopski*).

Com tantes altres llegendes, la història de l'holandés errant va servir, a principis del segle XIX, per tal que les iaies despertaren la imaginació dels seus nets. Segurament, el primer contacte de Richard Wagner amb esta història va tindre lloc en el seu entorn familiar, encara que no va ser fins a la primavera del 1838, quan va llegir *De les memòries del senyor de Schnabelewopski*, de Heinrich Heine, que va concebre la idea d'escriure una òpera. Tanmateix, la composició va sorgir després d'excitants aventures i fracassos professionals.

Wagner va viatjar a París en companyia de la seua esposa, Minna, l'estiu del 1839, després d'haver deixat el lloc de director musical a la ciutat de Riga. El que semblava una recerca de la gran tradició operística europea va esdevindre una fugida desesperada de l'assetjament dels seus creditors. De camí cap a París, va arribar a Londres com a polissó en un vaixell després d'una travessia de tres setmanes i mitja plena d'entrebancs.

El compositor narra aquella experiència en el seu *Esborrany autobiogràfic*, de 1843: "En diverses ocasions vam patir terribles tempestes i, en una d'elles, el capità es va vore obligat a trobar refugi en un port de la costa noruega. El pas pels esculls rocosos noruecs va

causar una enorme impressió en la meua imaginació. La llegenda de *L'holandés errant*, que havia escoltat repetir als mariners, va adquirir per a mi un color especial". Este fet va inspirar l'inici de la seua òpera, tal i com confessaria anys més tard en *La meua vida*, la seua autobiografia publicada pòstumament el 1911: "Em va envair una sensació de benestar indescriptible quan els crits dels mariners van ressonar com un eco contra els massius murs de granit mentre tiraven l'àncora i plegaven les veles. El ritme concís d'estos crits es va aferrar a mi com un auguri consolador i prompte va acabar per donar forma al cor dels mariners en el meu *Holandés errant*".

Però la composició d'esta òpera està lligada als tres difícils anys en la capital francesa, que van inspirar la seua novel·la *Un músic alemany a París*. Una etapa durant la qual, malgrat tot, va compondre la primera versió de la seua *Obertura Faust*, va concloure l'òpera *Rienzi* i va escriure el llibret i la música de *L'holandés errant*. Wagner va explicar l'origen del projecte en el seu *Esborrany autobiogràfic*: "Giacomo Meyerbeer em va posar en contacte amb el director de l'Òpera de París, Leon Pillet. Es va decidir que escriuria una òpera en dos o tres actes per a este teatre. Ja tenia l'esborrany d'un tema per al moment en què es presentara una oportunitat semblant: *L'holandés errant*, amb el qual havia estat familiaritzat durant la meua travessia marítima i que no parava de pegar voltes en la meua imaginació".

El compositor havia redactat l'esborrany a partir de la narració inclosa per Heine en el capítol set de la seua novel·la satírica. Sabem, a més, que es va trobar diverses vegades amb el poeta i assagista alemany, que vivia exiliat a París des de 1831. El resultat li va agradar tant a Pillet que li va proposar comprar-li'l per a satisfer les demandes d'un altre compositor. El director de l'Òpera de París ni tan sols va esperar la resposta de Wagner, que va cobrar la quantitat gens menyspreable de 500 francs, i així va nàixer *El*

buc fantasma o *El maleit de la mar*, de Pierre-Louis Dietsch, amb llibret de Paul Foucher i Henri Révoil, que es va estrenar el 1842. No obstant això, esta versió francesa de l'esborrany en prosa de Wagner presenta moltes diferències, ja que els seus llibretistes van utilitzar altres fonts, com la narració de la llegenda de Wilhelm Hauff o la novel·la *El pirata*, de Walter Scott.

Wagner va redactar el seu propi llibret en alemany el maig del 1841. Va situar l'acció a Escòcia i els noms de Senta, Erik i Daland van ser, en origen, Anna, Georg y Donald, respectivament. Aspirava a escriure una òpera en un acte, malgrat que en la seua versió versificada ja trobem tres parts que van passar a ser tres actes. La ubicació final a Noruega es va adoptar poc abans de la seua estrena a Dresden el gener del 1843, cosa que va suposar un apropament a la seua pròpia experiència i un distanciament de la narració de Heine. No obstant això, l'aspecte més interessant per a Wagner d'esta història va ser quelcom que apareix de passada en la novel·la satírica: la possibilitat de redempció a través de l'amor d'una dona fidel.

La interpretació que fan Heine i Wagner de la redempció és completament diferent. Mentre que el primer adopta una actitud misògina, segons la qual la dona sempre aboca l'home al fracàs, el compositor convertix la dona en la veritable protagonista de la seua òpera. Senta serà per a Wagner "no ja la Penélope casolana d'Ulisses, a la qual s'ha recorregut tant en el passat, sinó la quintaessència de la qualitat femenina: la sempre misteriosa, la cobejada, la somiada, la fèmina infinitament femenina; en una frase: la dona del futur".

Per a compondre la música, Wagner va llogar una casa de camp a Meudon, a pocs kilòmetres de París. S'hi va recloure amb un piano durant la primavera del 1841, perquè pensava que després de nou mesos sense compondre podia haver perdut facultats musicals.

Nogensmenys, va acabar l'òpera en set setmanes només, tret de l'obertura. I va començar a escriure l'esborrany de la partitura orquestral, que va concloure avançat l'estiu amb una nota que reflectia el seu estat d'ànim: "Finis. Richard Wagner. Meudon, 22 d'agost del 1841 (angoixat i preocupat)".

El compositor sempre va presentar *L'holandés errant* com un primer intent de superació de les limitacions ortodoxes de l'òpera del seu temps i de concepció unitària del drama musical. Per a això, va concedir un gran protagonisme a l'orquestra i va desplegar les seues possibilitats pictòriques i dramàtiques de manera més profunda que Berlioz o Liszt. En un assaig autobiogràfic de 1852 titulat *Una comunicació als meus amics*, que va escriure mentre concebia la tetralogia *L'anell del nibelung*, i on incrementa deliberadament la importància de *L'holandés errant* en la seua producció, insinua que en esta òpera va utilitzar per primera vegada un sistema de referències melòdiques i tímbriques vinculades a objectes, personatges o sentiments que coneixem com a leitmotiv.

En eixe text explica, a més, la importància orgànica que va concedir a la famosa balada de Senta: "Recorde que, fins i tot abans de compondre *L'holandés errant*, havia fet un esbós primer de la balada de Senta en el segon acte amb vers i melodia. En esta peça vaig compondre inconscientment el germen temàtic de tota la música de l'òpera... Tot el que vaig haver de fer, sense proposar-m'ho, va ser desenvolupar els diversos elements temàtics continguts en la balada i portar-los pels seus propis camins; així vaig tindre davant de mi tots els estats d'ànim principals del poema i les seues formacions temàtiques de forma automàtica".

L'obertura va ser l'últim que Wagner va escriure per a *L'holandés errant*. La va concloure el 5 de novembre de 1841, i va rubricar el final amb el lema en llatí *Per aspera ad astra* (Per l'adversitat cap als estels). En ella

oferix una síntesi del drama i una efectiva introducció a este mitjançant els principals motius de l'òpera. El mateix compositor va aclarir el seu programa en un text publicat en diverses notes de concerts del 1853, on es va interpretar esta obertura.

La música comença amb la imatge del terrible vaixell de l'Holandés errant, de veles roges i negres, "bruscament sacsejat per una tempesta". S'apropa a la costa amb la intenció que el desgraciat mariner pugua aspirar a la seua ansiejada salvació. Durant el primer minut i mig, escoltem el motiu de l'Holandés, primer en les trompes i fagots, i després en trombons i tubes. A este motiu el segueixen els crits de la tripulació en els metalls, i el motiu del viatge interminable se situa en la corda amb un espectacular torrent de corxeres.

Una vegada en la costa, l'Holandés escolta ombrívol i desesperat "els sons misericordiosos de la seua promesa de salvació". En eixe moment, la música canvia i escoltem el dolç motiu de la redempció de Senta en les fustes. Però l'Holandés està cansat i només espera la mort. Recorda les vegades que ha arribat a terra a la recerca de la seua salvació cada set anys i ha hagut de tornar a emprendre el seu viatge errant. La música recupera els motius associats amb l'Holandés i introduïx el motiu de l'anhel de la mort, que escoltem en un bell *legato* als violins amb les fustes.

Llavors apareix l'àgil i vigorós navili de Daland, comerciant noruec i pare de Senta, en l'interior del qual s'escolten cançons alegres i tranquil·les dels mariners que tornen a casa. La música canvia a un alegre mode major amb la cançó dels mariners noruecs del vent. Però la ràbia s'apodera de l'Holandés i "es llança furiós contra eixa nau i espanta la seua tripulació, que cessa el cant i comença a fugir". Per a representar esta irrupció, Wagner superposa els motius dels mariners noruecs i de l'Holandés amb un

intens rerefons cromàtic de la corda.

El vaixell noruec ha fugit i l'Holandés gemega desesperadament per la seua salvació. Sona una altra vegada el motiu de redempció de Senta i el malaurat mariner recorda que "només una dona fidel li pot donar la salvació; però, on trobarà un cor sensible a la seua desgràcia?" Després, "un raig de llum il·lumina la nit, que per moments sembla extingir-se i tornar a brillar. L'Holandés clava la mirada en eixa llum i la segueix amb determinació profunda". Així comença la coda, que tanca l'obertura amb una *stretta* del motiu de la redempció de Senta. A continuació, arranca el primer acte amb el motiu de la tempesta en els trémolos de les cordes i escoltem el cant dels mariners noruecs, *Hojohe!* i *Hallojo!*, que tant varen impressionar al compositor en la travessia que s'ha relatat.

Wagner va abandonar París el 7 d'abril del 1842 i es va traslladar a Dresden, on va residir els set anys següents i va arribar a ocupar el càrrec de Hofkapellmeister. Allà va estrenar la seua òpera *Rienzi* el 20 d'octubre, cosa que li va reportar quantiosos ingressos i li va permetre treballar amb la soprano Wilhelmine Schröder-Devrient. Ella va ser Senta en l'estrena de *L'holandés errant*, el 2 de gener del 1843, i va protagonitzar l'òpera junt amb el baríton Johann Michael Wächter en el paper d'Holandés. La producció es va improvisar a correccuita i la parella no va funcionar dramàticament, tal i com el mateix Wagner va reconèixer en la seua autobiografia, per la qual cosa l'òpera sols es va representar quatre vegades. Es va optar per reposar *Rienzi*, però este fracàs va impulsar el camí que havia iniciat cap al drama musical.

Poc després, *L'holandés errant* es va estrenar a Riga, Kassel i Berlín amb més èxit. Per a l'estrena a Weimar el 1853, disposem d'unes *Observacions sobre la representació de l'òpera L'holandés errant*, que

Wagner va redactar per tal d'orientar Liszt sobre la caracterització i sobre com esperava que els cantants pogueren coordinar els seus gestos i moviments amb la música. En els anys següents a l'estrena, el compositor havia introduït correccions i millores en l'orquestració que va incloure en la primera edició de la partitura, publicada per C. F. Meser el gener del 1845 en còpies litografiades. Les correccions i millores van seguir fins al 1860, quan va retocar el tercer acte i va escriure un nou final per a l'obertura amb arpa i el motiu de la redempció de Senta, que va estrenar a París en una sèrie de concerts organitzats per a promocionar l'estrena de *Tannhäuser* a la capital francesa.

Wagner tornà a dirigir *L'holandés errant* el 1864, quan va ser programada pel rei Lluís II a Munic. Per a l'ocasió, va retocar les parts vocals i va quedar molt satisfet amb la realització musical. Tanmateix, va haver de mantindre la divisió en tres actes i va acabar frustrat per les limitacions de la posada en escena. Més endavant, va planejar més revisions el 1866 i el 1880, que no va arribar a fer, i va morir sense trobar la forma definitiva per a l'òpera. En qualsevol cas, la idea d'interpretar esta òpera en un sol acte sense pauses, que vorem en esta producció, procedix del Festival de Bayreuth, on la seua viuda, Cosima, la va produir el 1901 com un incipient drama musical.

JAMES GAFFIGAN

DIRECCIÓ MUSICAL

BIOGRAFIES

El mestre estatunidenc James Gaffigan és director musical de dos teatres d'òpera internacionals: la Komische Oper de Berlín, per segona temporada, on dirigirà produccions de *Sweeney Todd*, *Die Zauberflöte* i *Don Giovanni*, i el Palau de les Arts Reina Sofia, on aborda la seua quarta temporada simfònica i d'òpera (*Manon* i *Der fliegende Holländer*). Els seus compromisos com a director invitat inclouen la NDR Elbphilharmonie Orchester, Grand Opera de Houston, les simfòniques de Lucerna, Radiodifusió Bavaresa, Chicago i San Francisco, les filharmòniques de Txèquia i de Viena, així com la National Symphony Orchestra dels Estats Units. Com a director d'orquestra, Gaffigan treballa regularment amb les orquestres de Cleveland, Filadèlfia, Concertgebouw, Staatskapelle i Deutsches Symphonie Orchester de Berlín, les filharmòniques de Los Angeles, Munic, Nova York i Txèquia, les simfòniques de Detroit, Londres, Radiodifusió Bavaresa, San Francisco i Viena, a més de la National Symphony Orchestra i Den Norske Opera & Ballet. La seua presència és habitual en reconeguts teatres d'òpera com el Metropolitan, la Bayerische Staatsoper, Dutch National Opera, Festival de Glyndebourne i les òperes de París, Zuric, Viena, Hamburg i Chicago.

WILLY DECKER

DIRECCIÓ D'ESCENA

BIOGRAFIES

Willy Decker va estudiar violí, musicologia i filosofia en la Universitat de Colònia. Als 22 anys va debutar com a assistent de direcció a Essen abans de tornar a Colònia per a treballar amb figures com Hans Neugebauer, Harry Kupfer, Jean-Pierre Ponnelle i Michael Hampe. L'any 1986 va ser nomenat director resident de l'Òpera de Colònia. Des de llavors dirigix als grans escenaris, en ciutats com Viena, Londres, Chicago, Brussel·les i Amsterdam (*Die Soldaten* de Zimmermann), Dresden, Stuttgart, Hamburg, Ginebra, Madrid i Barcelona. També ha col·laborat amb el Metropolitan (*La traviata*) i els festivals de Drottningholm i Salzburg (*La traviata*, amb Anna Netrebko i Rolando Villazón el 2005). A més, ha estrenat *Pollicino* de Henze a Montepulciano, *Macbeth* de Bibalo a Oslo i *Das Schloss* de Reimann a la Deutsche Oper de Berlín i, després, a Munic.

Va ser director del Ruhr Triennale Festival entre 2009 i 2011. Ha dirigit nombroses produccions a l'Òpera de París, entre les quals este muntatge de *Der fliegende Holländer*. Alguns dels seus treballs més destacats inclouen *Werther* i *Death in Venice* a Madrid; *Der Rosenkavalier*, *Don Carlo* i *La traviata* a Amsterdam; *Billy Budd* i *Lulu* a Viena; *Peter Grimes* a Tòquio; *La dama de piques*, *Kát'a Kabanová* i *Pelléas et Mélisande* a Hamburg; *Don Giovanni* i la *Tetralogia* a Dresden; *Tosca* a Stuttgart o *Il ritorno d'Ulisse in patria* a Zuric. En Les Arts ha dirigit *La traviata* i *Peter Grimes*.

NICHOLAS BROWNLEE

HOLANDÉS

BIOGRAFIES

El baix-baríton Nicholas Brownlee ha sigut guardonat en importants concursos com el Hans Gabor Belvedere de Viena (primer premi) i Operalia (premi de sarsuela), a més d'obtindre el gran premi a The Metropolitan Opera National Council Auditions. En la temporada 2024-2025 torna a la Bayerische Staatsoper amb *Das Rheingold* (Wotan) i a l'Òpera de Frankfurt amb noves produccions de *Macbeth* i *Parsifal* (Amfortas) i una reposició d'*Aida* (Amonasro). Altres projectes inclouen els seus debuts a Les Arts (*Der fliegende Holländer*) i a l'Òpera de Leipzig (Wotan en *Das Rheingold*), així com la reaparició en el Festival de Bayreuth, amb el paper de Donner en *Das Rheingold*. En concert, interpreta Amfortas en *Parsifal* en el Cēsis Art Festival, *Requiem* de Verdi dirigit per Domingo Hindoyan al capdavant de la Filharmònica de Liverpool i en un programa amb la Philharmonia de Praga sota la batuta d'Emmanuel Villaume.

FRANZ-JOSEF SELIG

BIOGRAFIES

DALAND

És un dels cantants més aclamats en papers seriosos per a baix com Gurnemanz, Marke, Sarastro, Rocco, Osmin, Daland, Fiesco i Fasolt. Actua en els principals teatres: Bayerische Staatsoper, Metropolitan, La Scala, Teatro Real de Madrid i les òperes de París i Viena, així com en prestigiosos festivals, entre els quals Bayreuth, Baden-Baden, Salzburg i el d'Ais de Provença. Canta amb destacades orquestres i directors del prestigi de Christian Thielemann, Simon Rattle, Marek Janowski, Zubin Mehta, Semyon Bychkov, Riccardo Muti, Yannick Nézet-Séguin, Antonio Pappano, Philippe Jordan o Daniel Harding. Esta temporada interpreta Daland a Munic i València, Sarastro a l'Òpera de Viena i, en concert, *Te Deum* de Bruckner amb la Simfònica SWR i Pablo Heras-Casado i l'Acte 2 de *Tristan und Isolde* (Marke) amb la Simfònica de la Ràdio Bavaresa dirigida per Simon Rattle.

ELISABET STRID

BIOGRAFIES

SENTA

La soprano sueca Elisabet Strid ha assolit reconeixement internacional com a intèrpret wagneriana de papers com el d'Elisabeth en *Tannhäuser*, Sieglinde en *Die Walküre*, Brünnhilde en *Siegfried* i *Die Walküre*, Isolde en *Tristan und Isolde* i Senta en *Der fliegende Holländer*, a més d'altres personatges com Rusalka, Giorgetta en *Il tabarro*, Tosca i Salome, paper amb què ha enlluernat a Leipzig, Estocolm, Tel Aviv i Moscou. Ha cantat als teatres i festivals més prestigiosos: Covent Garden, Deutsche Oper de Berlín, Semperoper de Dresden, Teatro Real de Madrid o el Festival de Bayreuth, junt amb mestres i directors d'escena com Zubin Mehta, Antonio Pappano, Lorin Maazel, Andris Nelsons, Adám Fischer, Gustavo Gimeno, Esa Pekka-Salonen, Kent Nagano, Ivan Anguélov, Christof Loy, Frank Castorf, Stefan Herheim, Barbe & Doucet, David Pountney, Calixto Bieito i Dmitri Tcherniakov.

STANISLAS DE BARBEYRAC

BIOGRAFIES

ERIK

El tenor francès Stanislas de Barbeyrac va començar la seua carrera internacional el 2014 després d'interpretar el seu primer Tamino en *Die Zauberflöte* en el Festival d'Ais de Provença. Des de llavors, actua al Covent Garden, Metropolitan, Bayerische Staatsoper de Munic, Dutch National Opera d'Amsterdam, Teatro Real de Madrid, Grand Théâtre de Ginebra i les òperes de París, San Francisco i Viena, així com en els festivals d'Ais de Provença i Salzburg. En la temporada 2024-2025 torna al Covent Garden com a Siegmund en la producció de *Die Walküre* de Barrie Kosky dirigida per Antonio Pappano, encarna Erik a València i en concert a l'Òpera Nacional de Noruega, a més de Pylade en *Iphigénie en Tauride* per a l'Òpera Nacional Grega, paper que va cantar amb gran èxit de crítica en el Festival d'Ais de Provença.

EVA KROON

MARY

BIOGRAFIES

Eva Kroon és invitada habitual de la Dutch National Opera, on ha actuat en *Parsifal*, *Manon Lescaut*, *Dialogues des Carmélites*, *Les contes d'Hoffmann*, *Die Walküre*, *Königskinder*, *Der Rosenkavalier* i *Suor Angelica*. Esta temporada hi torna amb *Rigoletto*, *Die Frau ohne Schatten* i *Boris Godunov*. Va estudiar amb Abbie Furmansky i Nadine Secunde, i ha cantat sota la batuta de mestres com Marc Albrecht, Marc Minkowski, Carlo Rizzi i Lorenzo Viotti. En la seua faceta d'intèrpret de concert, ha sigut solista en els principals oratoris de Bach, així com en obres de gran repertori de Mozart, Rossini i Verdi, a més de la *Segona Simfonia* de Mahler al Concertgebouw d'Amsterdam, a Eindhoven i, recentment, al Palau de la Música de València dirigida per Gustavo Dudamel. En recital, ha abordat cicles de cançons de Mahler, Wagner, Brahms i Richard Strauss.

MOISÉS MARÍN

EL TIMONER

BIOGRAFIES

Natural de La Zubia (Granada). Guanyador del concurs Ciudad de Logroño i premi especial de Zarzuela. Alumne de Carlos Chausson i Renata Scotto. La crítica ha elogiat d'ell el seu bell timbre, així com la seua projecció i presència escènica. Des que va concloure la seua formació en el Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts el 2018 és un cantant habitual en les temporades líriques espanyoles. Entre els seus últims compromisos destaquen Pirro en *Ermione*, Pollione en *Norma*, Belmonte en *Die Entführung aus dem Serail*, Goro en *Madama Butterfly*, Jacquino en *Fidelio*, Albazar en *Il turco in Italia*, Incredibile en *Andrea Chénier* i Steuermann en *Der fliegende Holländer*. La seua nòmina de papers interpretats inclou, entre d'altres, Percy en *Anna Bolena*, Dorvil en *La scala di seta*, Duca en *Rigoletto*, Nemorino en *L'elisir d'amore*, Don Ottavio en *Don Giovanni* o Pang en *Turandot*.

ORQUESTRA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

L'Orquestra de la Comunitat Valenciana (OCV) va ser fundada l'any 2006 per Lorin Maazel, el seu primer director musical. En poc de temps, la formació titular del Palau de les Arts s'ha llaurat un prestigi entre el públic i la crítica, i ha assolit un alt nivell artístic que la situa entre les millors orquestres d'Espanya i una de les més importants creades a Europa durant els últims anys. Aquest reconeixement s'ha forjat també gràcies a la presència de Zubin Mehta en les primeres temporades, sobretot amb el recordat *Anell wagnerià*, i a mestres de la talla de Riccardo Chailly, Valery Gergiev o Gianandrea Noseda. Des de setembre de 2021, l'estatunidenc James Gaffigan és el director musical de la formació. Elogiada per la qualitat dels seus músics i per ser un conjunt versàtil capaç d'interpretar amb admirable personalitat tant òpera com música líricosimfònica, l'OCV continua la seua trajectòria professional impulsada per primeres figures de la direcció orquestral, entre les quals hi ha Daniele Gatti, Fabio Luisi, Mark Elder o Antonello Manacorda, i amplia el seu repertori operístic de la mà de reconegudes batutes internacionals especialitzades en diferents estils, com Marc Albrecht, Maurizio Benini, Riccardo Minasi i Marc Minkowski. A més, afiança la col·laboració amb els principals directors espanyols que més projecció tenen fora de les nostres fronteres, entre ells Gustavo Gimeno, Pablo Heras-Casado, Juanjo Mena i Josep Pons.

DIRECTOR MUSICAL

James Gaffigan

VIOLINS PRIMERS

Roman Kholmatov, concertino associat

Po-An Lin, ajuda de solista

Benjamin Scherer, ajuda de solista

Marija Nemanyté

Teresa Nikolova-Nolen

Joana Hyewon Ryu

Mikhail Spivak

Roman Svirlov

Elena Trushkova

Manuel Serrano*

Natalia Martínez*

Boris Kupesic*

Mercedes Dalda*

VIOLINS SEGONS

Anastasia Pylatyuk, solista

Ignacio Rodríguez, cosolista*

Anna Stepanenko, ajuda de solista

Carles Civera

Dasha Dubrovina

Lelia Iancovici

Evgueni Moriatov

Alexander Nikolaev

Inés Romaguera

Katriina Saloheimo

Marta Wasilewicz

Anna Sanchís*

VIOLES

Andriy Viytovych, solista

Clem Pickering, cosolista*

Sergio Sáez, ajuda de solista

Javier Alejandro Cárdenas

Samuel Espinosa

Julia Hu

Abraham Martín

Ana Mba

Andrey Ovchinnikov

VIOLONCELS

Eduardo Vassallo, solista*

Jakob Ludwig, cosolista*

Arne Neckelmann, ajuda de solista

Estrella Guerrero

Uladzislau Trukhan

Carla Conangla*

Ángela García*

CONTRABAIXOS

Mihai Ichim, solista

Zoltan Dosa, ajuda de solista

David Molina

Gianluca Tavaroli

Tarek Tebsamani*

ARPA

Noelia Cotuna, solista

FLAUTES

Magdalena Martínez, solista

Ana Naranjo, cosolista

Virginie Reibel, ajuda de solista

Flautí

Virginie Reibel

OBOÉS

Christopher Bouwman, solista

Ana Rivera, ajuda de solista

Corn anglés

Ana Rivera

CLARINETS

Tamás Massanyi, cosolista

Francisco Javier Ros, ajuda de solista

FAGOTS

Javier Biosca, solista

Alba González, ajuda de solista

TROMPES

Bernardo Cifres, solista

David Rosell, ajuda de solista

Miguel Martín

David Sánchez

Pablo Soriano*

TROMPETES

Christian Ibáñez, cosolista

Raúl Márquez*

TROMBONS

Juan Manuel Real, solista

Octavio Montava, ajuda de solista*

José Vicente Faubel

Trombó baix i contrabaix

Octavio Montava*

TUBA

Ramiro Tejero, solista

Cimbasso

Ramiro Tejero

TIMBAL

Gratiniano Murcia, solista

PERCUSSIÓ

Francisco Inglés, solista

Vicent Vinaixa*

Músics en escena

TROMPES

Pablo Soriano*

Carles Espí*

Vicente Raga*

*Augment

COR DE LA GENERALITAT VALENCIANA

Està reconegut com una de les millors agrupacions corals d'Espanya. Va ser creat en 1987 amb el nom de Cor de València i dirigit fins a 2024 per Francesc Perales. És el cor titular del Palau de les Arts al mateix temps que desenvolupa una constant activitat en els principals auditoris de la Comunitat Valenciana. Ha interpretat les grans obres del repertori simfònic coral i els principals títols del gènere líric, i freqüenta el repertori *a cappella*, amb especial atenció als compositors valencians. Ha cantat sota la direcció de Claudio Abbado, Roberto Abbado, Rinaldo Alessandrini, Fabio Biondi, Riccardo Chailly, Plácido Domingo, Manuel Galduf, Enrique García Asensio, Gustavo Gimeno, Valeri Guérguiev, Leopold Hager, Sir Neville Marriner, Lord Yehudi Menuhin, Marc Minkowski, Krzysztof Penderecki, Michel Plasson, Georges Prêtre, Helmuth Rilling, Guennadi Rojdestvenski, Mstislav Rostropóvich, Claudio Scimone o Alberto Zedda.

Ha estat guardonat amb la Medalla d'Honor del Festival Internacional de Música i Dansa de Granada, la Medalla Commemorativa del XXV Aniversari del Palau de la Música de València, el premi Clar de Llums de la Universitat de València, l'Important de l'Editorial Premsa Valenciana, la Medalla al Mèrit en les Belles arts de la Reial Acadèmia de Belles arts de Sant Carles i recentment el Premi Honorífic de l'Associació Amics de l'òpera i les Arts de la Comunitat Valenciana. El Cor de la Generalitat depèn de l'Institut Valencià de Cultura. El seu director actual és Jordi Blanch Tordera.

SOPRANOS

Carmen Avivar
María Ángeles Biosca
Mónica Bueno
Inmaculada Burriel
Isabel Squarcia
María José Cifre
Lourdes Martínez
Estrella Estévez
Dolores Lahuerta
María Pilar Marco
Aranzazu Martínez
Begoña Martínez-Arrazubi
Susana Martínez
Inmaculada Pla
Marián Torres
Patricia Llorens
Yolanda Marín
Tanya Durán
Sandra Fernández

MEZZOSOPRANOS

Maite Aguilera
Ana Bort
Carmen Teresa Bou
Marián Brizuela
Pilar Esteban
Empar Llàcer
Tania Malinova
Irene Medán
Susana Meliá
Alicia Merelo
Minerva Moliner
Diana Muñoz
Lucía Pitarch
Dulce Vila
Adriana Mayer

TENORS

Javier Aguilera
David Asín
Pedro Castro
Rafael Ferrando García
Antonio Gómez
José Ángel González
Antonio Lozano
Tomás Martínez
Jesús Navarro
Tomás Puig
José Enrique Requena
Jesús Rita
Josep Lluís Sanchis
Javier Tortosa
José Javier Viudes
Néster Martorell
Sergi Bosch
Pascual Andreu

BAIXOS

Vicente Antequera
Carrillo Mahiques
Juan Carlos Castillo
Juan Felipe Durá
Xavier Galán
Vicente Soldevila
Luis Gonzalo García
Luis Vicente Rodrigo
Lluís Martínez
Fernando Piqueras
José Tomás Poveda
José San Antonio
Eduardo Escartí
Manuel Torada
Ricardo Castelló
Fernando Martínez
Valentín Petrovici

CORO DE LA COMUNIDAD DE MADRID

Reconegut com un dels millors i més dinàmics cors espanyols, i dirigit pel mestre Josep Vila i Casañas, el Coro de la Comunidad de Madrid s'ha distingit des de la seua creació, el 1984, per la versatilitat de les seues activitats, que abasten tant concerts a *cappella* i amb orquestra, com la presència constant en l'escena lírica i en els estudis de gravació. El seu prestigi creixent ha impulsat la seua presència en les escenaris nacionals i internacionals més importants. La crítica ha destacat sempre la "cuidada qualitat de les seues veus i l'empastament calibrat del conjunt". Entre els països testimonis de les seues actuacions figuren Alemanya, Bèlgica, França, Polònia, la Xina, el Japó i Mèxic. Entre els seus assoliments destaca l'estrena absoluta d'obres de compositors como Román Alís, Alfredo Aracil, Antón García Abril, Cristóbal Halffter, Carmelo Bernaola, Tomás Marco, Ángel Oliver, Claudio Prieto, José Luis Turina o Luis de Pablo.

En l'apartat escènic cal esmentar les seues col·laboracions cooperar en el Teatro Real, on ha participat, entre d'altres, en la coproducció de *Fidelio*, sota la direcció de Claudio Abbado, junt amb els teatres de Reggio Emilia, Baden-Baden, Mòdena i Ferrara. La seua activitat en l'àmbit del repertori simfonicocoral li ha permés treballar amb orquestres com la Simfònica de Madrid, Orquesta Nacional de España, la Simfònica de Galicia, l'Orquestra Nacional Russa, l'Orquestra Simfònica Simón Bolívar de Veneçuela, així com Bach Akademie, la Mahler Chamber Orchestra i el Cor Arnold Schoenberg. En la temporada 2024-2025 celebra el seu 40 aniversari.

PRÒXIMES ACTIVITATS

Les Arts és Barroc

LOS ELEMENTOS

6 de març · marzo de 2025

Les Arts és Educació

DETECTIVES EN LA ÓPERA

22 de març · marzo de 2025

Les Arts és Per a tots: Matins a Les Arts

ORQUESTRA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

CENTRE DE PERFECCIONAMENT

23 de març · marzo de 2025

Les Arts és Lied

MICHAEL VOLLE

23 de març · marzo de 2025

Les Arts és Dansa

VUELA-SARA BARAS

27, 28, 29, 30 de març · marzo de 2025

Les Arts és Barroc

MEDITERRÀNIA CONSORT

28 de març · marzo de 2025

Les Arts és Simfònic

JAMES GAFFIGAN

*Prokófiev: **Alexánder Nevski***

3 d'abril de 2025

Les Arts és Barroc

NÚRIA RIAL

9 d'abril de 2025

Les Arts és Dansa

PROMETEO

10, 11, 12 d'abril de 2025

Les Arts és Òpera

L'HEURE ESPAGNOLE / GIANNI SCHICCHI

25, 27, 30 d'abril de 2025 | 2, 4 de maig · mayo de 2025

LES ARTS ÉS ÒPERA

L'HEURE ESPAGNOLE GIANNI SCHICCHI

MAURICE RAVEL | GIACOMO PUCCINI

Del 25 de abril al 4 de mayo de 2025

PATROCINIS TEMPORADA 2024 - 2025

La Fundació Palau de les Arts Reina Sofía
mostra el seu agraïment

PARTNER TECNOLÒGIC

PATROCINADOR DE TEMPORADA

PROTECTOR

COL·LABORADORS PREMIUM

COL·LABORADORS

MECENES

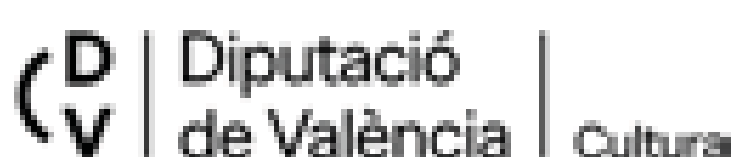
MECENES DEL CENTRE DE PERFECCIONAMENT

TRANSPORT OFICIAL

INSTITUCIONS COL·LABORADORES

ÒRGANS DE LES ARTS

ÓRGANOS DE LES ARTS

DIRECCIÓ

DIRECCIÓN

Director General
Jorge Culla Bayarri

Director Artístic
Jesús Iglesias Noriega

Director Musical
James Gaffigan

PATRONAT DE LA FUNDACIÓ

PALAU DE LES ARTS REINA SOFÍA

PRESIDENT D'HONOR
Molt Honorable **Sr. Carlos Mazón Guixot**
President de la Generalitat Valenciana

PRESIDENT
Sr. Pablo Font de Mora Sainz

VICEPRESIDENT
Honorable **Sr. José Antonio Rovira Jover**
Conseller de Cultura, Educació,
Universitats i Ocupació

SECRETÀRIA
Sra. Ana Jiménez Moliner
Secretària general de la Fundació

VOCALS

Excel·lentíssim **Sr. Jordi Martí Grau**

Secretari d'Estat de Cultura

Il·lustríssima **Sra. Paz Santa Cecilia Aristu**

Directora general de l'INAEM del Ministeri de Cultura

Il·lustríssima **Sra. Pilar Tébar Martínez**

Secretària autonòmica de Cultura

Il·lustríssim **Sr. Eusebio Monzó Martínez**

Secretari autonòmic d'Hisenda i Finançament

Il·lustríssim **Sr. José Manuel Camarero Benítez**

Secretari autonòmic de Turisme

Sra. Alida Mas Taberner

Sotssecretària Conselleria de Cultura, Educació,
Universitats i Ocupació

Sr. Miquel Nadal Tárrega

Director general de Cultura

Sra. María del Mar González Barranco

Directora general de Fons europeus i Sector Públic

Sr. Álvaro López-Jamar Caballero

Director general de l'Institut Valencià de Cultura

Sra. Rosana Pastor Muñoz

Membre del Consell Valencià de Cultura

Sra. Susana Lloret Segura

Sr. Rafael Juan Fernández

Sra. Mónica de Quesada Herrero

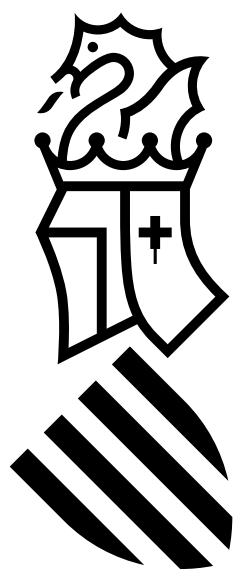
Sra. Felisa Alcántara Barbany

Sr. Ignacio Ríos Navarro

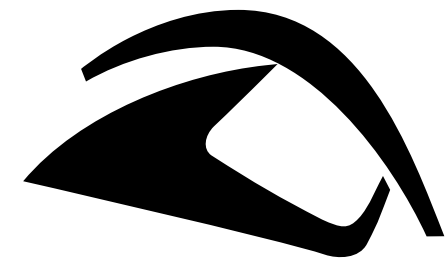
Sr. Salvador Navarro Pradas

PATRÓ D'HONOR

Sr. Vicente Ruiz Baixauli

**GENERALITAT
VALENCIANA**

**LES ARTS
VALÈNCIA**

 <p>GOBIERNO DE ESPAÑA</p>	<p>MINISTERIO DE CULTURA</p>	<p>inaem INSTITUTO NACIONAL DE LAS ARTES ESCÉNICAS Y DE LA MÚSICA</p>
---	----------------------------------	--